

Н. Р. Петрошук
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ЦАРСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ...

УДК 373.3.091.12:005.963](477)»1864/1917»

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ЦАРСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ПО ВОПРОСУ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ НАРОДНЫХ ШКОЛ В УКРАИНЕ (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX В.)

© 2014

Н. Р. Петрошук, старший преподаватель кафедры естественно-гуманитарного
образования и воспитания

*Институт последипломного педагогического образования Киевского университета
имени Бориса Гринченко, Киев (Украина)*

Аннотация: В конце XIX – начале XX в. народные школы в Украине финансировались недостаточно, подготовленных учительских кадров не хватало. Государство мало заботилось о повышении квалификации учителей, перекладывая заботы об организации и проведении учительских курсов и съездов на общественные организации и земства, оставляя за собой функцию контроля за соблюдением закона.

Ключевые слова: государственная политика царизма на украинских землях, состояние народного учителя, повышение квалификации учителей для народных школ, учительские курсы, съезды.

Постановка наукової проблеми та її значення. Соціально-політичні та культурні трансформації сучасного суспільства актуалізували необхідність реформування національної системи педагогічної освіти. Пошуки нових шляхів розв'язання питань змісту психолого-педагогічної підготовки вчителів зумовлюють об'єктивну потребу вивчення, переосмислення й опанування історико-педагогічного досвіду. Особливо цінним у цьому контексті є період другої половини XIX – початку XX століття, коли відбувалося становлення підвищення кваліфікації вчителів для народних шкіл в Україні.

Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми. Історіографічний огляд проблеми показав, що до неї звертались історики педагогіки, такі як: Л. Березівська [1], Н. Олійник [2], Л. Корж [3], О. Білецький [4], Л. Рябовол [5], але вони побіжно розглядали питання державної політики царизму стосовно підвищення кваліфікації учителів для народних шкіл наприкінці XIX – на початку XX ст.

Формулювання мети та завдань статті. Мета нашої статті – показати характерні особливості офіційної політики царського уряду щодо підвищення кваліфікації учителів народних шкіл наприкінці XIX – на початку XX століття.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Передусім проаналізуємо становище народного вчителя на українських землях наприкінці XIX – на початку XX століття. У середині XIX століття в Російській імперії, до складу якої входила переважна частина українських земель, відбулись так звані «великі реформи»: ліквідація кріпацтва, реформи місцевого самоврядування, суду, фінансів, армії й освіти. Шкільна реформа стала переламним етапом подальшого розвитку вітчизняної освіти. Найбільш важливими її досягненнями можна вважати проголошення загальної освіти для всіх станів, започаткування здобуття неповної середньої освіти у прогімназіях з 4-річним терміном навчання, надання права відкривати гімназії та народні школи громадським організаціям та приватним особам, схвалення розвитку жіночої освіти. У результаті реформ на українських землях збільшилась мережа навчальних закладів, особливо народних шкіл (парафіяльних, церковнопарафіяльних, повітових, недільних) для всіх соціальних верств [1, с. 20–21]. Початкові школи на теренах України розглядуваного періоду були у підпорядкуванні міністерств та відомств, приватних осіб, окремих організацій. На початок 1897 р. в українських губерніях діяло 13424 початкові школи, у яких навчалось 703670 учнів. Ці учні розподілялись за відомствами так [6, с. 279]:

Школи	Кількість одиниць	Кількість учнів
Міністерства народної освіти	5349	338326
Церковнопарафіяльні	8061	314452
Інших відомств	14	892

Джерелами фінансування церковнопарафіяльних шкіл, найбільш поширених на території України в кінці XIX ст., були кошти, які виділяли міські думи, сільські общини, меценати. Держава на їх утримання коштів не виділяла.

Повітові училища з дворічним терміном навчання створювались у кожному губерньському та повітовому місті. Учні таких шкіл мали оволодіти 15 навчальними предметами, які викладали два вчителі, їхнє тижневе навантаження становило 28 годин. Утримувались повітові училища частково за рахунок державного бюджету, а в основному – за рахунок місцевих податків [7, с. 33–34]. Більшість цих шкіл знаходилась у жалюгідному становищі, про що свідчить статистика, за якою 1876 р. на дітей селян казна витрачала на рік 4 копійки, тоді як на дітей заможних верств населення припадало 1000–867 руб. на рік [8, с. 188].

Показовим у цьому плані є опис школи, де вчителював Борис Грінченко (1881), у с. Введенському: «Школа містилася в одному будинкові з волостю; по один бік сіней волость, по другий – школа... у ній відгороджено вузький коридорчик для вчителя. Глянув Грінченко і жажнувся: стіни пооблуплювані, всюди чорні павутиння, на стелі знаки, що крізь неї текла вода, в долівці ями, кілька шибок вибито, двері не пристають. Груба була вся облуплена, ще й ріжок одвалився....Ослони шкільні були порозхитувані або й порозламувані. Книжок і всякого іншого приладдя до вчиття не було й признаки. Погано було тільки те, що мало було книжок і доводилося кільком читати з однієї книжки. Були діти з навколишніх сіл; ті й ночували в школі». До того ж дітей було багато, вони не поміщались в класі, тому навчались у дві зміни. А земляна долівка у дощову погоду так розмокала, що у класі було грязно, як надворі [9, с. 393].

Аналіз матеріально-побутових умов проживання сільських учителів свідчить про низький рівень їхнього добробуту. У різний час заробітна платня вчителів відрізнялась за розмірами, але міські учителі завжди мали вищу платню [10, с. 65].

Відразу після здійснення освітньої реформи 1856 р. заробітна платня сільського народного вчителя коливалась у межах 30–120 руб. на рік [11, с. 48], до кінця XIX ст. вона становила від 240 до 300 руб. Ще менше отримували учителі церковнопарафіяльних шкіл, їх оклади становили біля 120 руб. на рік і лише з 1896/97 навчального року були збільшені до 180 руб. на рік [12, с. 433]. За мізерних статків народному вчителю важко було утримувати родину, давати власним дітям належну освіту. Величезною була плінність кадрів народних учителів і, відповідно, велика кількість незайнятих учительських вакансій. Хоча тривала вчительська робота надавала право на пенсію (30-річний педагогічний стаж дозволяв отримувати пенсію у 100 % розмірі платні), з кожних 100 учителів до 25-річного педстажу допрацьовували лише 5–6 осіб [13, с. 57].

У своїй практичній роботі вчитель був дуже залеж-

ним від численних представників влади. За його діяльністю пильно стежили як священики, так і інспектори народних училищ, поліція та урядовці різних рангів [14, с. 52].

Перевірка на політичну благонадійність була обов'язковою для всіх мешканців села, які хотіли обіймати службові, учительські, лікарські посади та ін. [15, арк. 31 зв.]. Підкреслимо, що у повітових школах того часу відчувалась постійна нестача кваліфікованих педагогічних кадрів. Основними причинами такої ситуації, на думку сучасних дослідників, можна вважати:

- низьку оплату праці вчителів;
- брак нормального житла;
- важкі соціально-побутові умови;
- постійний тиск з боку керівництва [16, с. 232].

Наведені факти свідчать про зневажливе ставлення держави до потреб народної освіти та відсталість суспільно-політичного та державного устрою Російської імперії.

Наведемо статистичні дані щодо грамотності населення українських губерній, яка була нижчою, аніж у губерніях центральної Росії [17, с. 79]. Ось деякі цифри, які демонструють грамотність населення в українських губерніях. За даними Всеросійського перепису (1897), «середній відсоток грамотності серед всього населення Росії складав 23,3 %, причому в деяких великоросійських губерніях він підвищувався до 36,1 %. Натомість грамотність українського населення не піднімалася вище 16,4 % (Чернігівська губернія), знижуючись в деяких місцях до 10,5 % (Подільська губернія), до 9,4 % (Волинська губернія) і навіть до 6,3 % (Овруцький повіт» [18, арк. 9].

Отже, можна зробити висновок, що ситуація з низьким рівнем грамотності населення передусім обумовлена нестачею кваліфікованих учительських кадрів. Рівень підготовки сільських учителів був досить низьким, лише невелика їх кількість мала середню освіту. Часто на всю школу було 2-3 букварі і 1 «книга для читання», яку вчитель мусив розрізати на окремі листки, щоб роздати дітям. Працювати одночасно з усіма групами учнів вчителю було важко, при тому йому ще й бракувало необхідних умінь та знань. Низька оплата праці та відсутність належних умов для роботи приводили до того, що вчителями початкових народних училищ працювали особи з дуже низьким рівнем кваліфікації, які за найменшої ж нагоди переходили на іншу роботу, з кращою платнею і зручнішими побутовими умовами. Так, наприклад, у 1884 році на курси в Золотоноші Полтавської губернії прибув 21 учитель, з яких три одержали освіту в середніх навчальних закладах, інші 18 навчалися у нижчих початкових училищах. Тільки два вчителі мали стаж роботи три роки, а деякі – лише кілька місяців. Більшість з учителів на курсах неодноразово заявляли, що «ні з якими книгами, керівництвами, засобами і методами навчання, які використовуються в школі» вони зовсім не знайомі. При влаштуванні педагогічних курсів також виявилось, що більшість вчителів «з трудом справляється з діленням багатозначних чисел, а у деяких викликає утруднення навіть нумерація і вони не мають поняття про розв'язування задач» [19, арк. 2].

Безперечно, народна школа потребувала кваліфікованих кадрів. Саме тому ще наприкінці 60-х років XIX ст. з дозволу Міністерства народної освіти (далі – МНО) та за ініціативи передових діячів того часу почали відкриватись педагогічні курси-з'їзди для покращення рівня викладання у народних школах [20, арк. 1]. А з введенням земського правління (1874) вони стали масовим явищем всюди, де земства виділяли необхідні для цього кошти. Місцем для проведення курсів-з'їздів обирались повітові міста або великі села, які мали зручне розташування відносно інших училищ та необхідні умови для навчання та проживання 20–30 курсистів.

Як зазначає сучасний дослідник І. Кравченко, наприкінці XIX ст. учительські інститути відігравали значну

роль у системі підготовки та перепідготовки вчительських кадрів. Випускники трирічних учительських інститутів працювали, як правило, вчителями міських та повітових початкових шкіл, а випускники учительських семінарій – учителями сільських шкіл [21].

Зауважимо, що учительські курси і з'їзди проводились у той час без належного правового забезпечення і називались то курсами, то з'їздами, оскільки не було суттєвої різниці між їх організацією та проведенням. МНО видало перші правила «Об открытии съездов для народных учителей» (далі – Правила про з'їзди) (1870). У документі визначалися підходи до організації учительських з'їздів та регламентувався порядок їх відкриття. Відповідно до цих Правил з'їзди можна було відкривати для учителів тільки одного району, тобто вони мали бути нечисельні, тривалістю до 7 днів, з наперед затвердженою попечителем навчального округу програмою. Керувати роботою з'їзду мав інспектор навчального округу. Після завершення курсів організатори мали подати детальний звіт про їх проведення попечителю навчального округу. Обов'язкова присутність інспектора на з'їзді суттєво заважала проведенню з'їздів для учителів народних шкіл, оскільки не давала можливості проводити одночасно з'їзди в різних місцях навчального округу [22, арк. 1471].

5 серпня 1875 року Міністр народної освіти затвердив «Правила о временных педагогических курсах для учителей и учительниц начальных народных училищ» (далі – Правила про курси (1875) [23, с. 166]. Ці курси мали слугувати для підвищення кваліфікації вчителів народних шкіл. У цьому документі регламентувалися всі складові проведення вчительських курсів: час проведення курсів (літні канікули), категорії слухачів та основні закономірності їх проведення. Цей документ був чинним до 1917 року.

У першому ж пункті вказувалося, що метою курсів є ознайомлення «мало підготовлених учителів і вчительок з кращими способами навчання, а також оновлення і поповнення їх відомостей з предметів викладання і взагалі удосконалення їх у справі ведення початкового навчання» [23, арк. 166].

У Правилах про курси наголошувалося також, що педагогічні курси влаштовуються з дозволу попечителя навчального округу. Місцем проведення курсів рекомендувалося вибирати учительські семінарії або інші навчальні заклади, які «більш-менш мають необхідні для курсів навчальні засоби та керівництва» [23, арк. 167]. При курсах мала влаштовуватись «зразкова» тимчасова школа, учні в якій поділялись на три групи, як у більшості народних шкіл, для проведення практичних занять з учителями. Правилами про курси регламентувався також склад керівників учительських курсів [24, арк. 167]. Документом визначалися також взаємовідносини осіб, які брали участь у курсах, а присутність сторонніх осіб не допускалась, «за винятком організаторів курсів та осіб, відомих головному спостерігачу за курсами» [23, арк. 168].

Перед початком занять керівники пропонували учителям, які приїхали на курси, дати письмові відповіді на запитання анкети. В анкеті треба було розповісти про стан школи, де вони працюють, та використовувані ними методи, надати дані про свою освіту, стаж роботи та заробітну платню. На основі цих даних інспектори народних училищ потім складали необхідні програми і розклад занять на курсах. Заняття на вчительських курсах мали поділятися на практичні й теоретичні: перші мали відбуватися зранку в зразковій школі, другі – по вечорах в приміщенні семінарії або іншого навчального закладу, при якому влаштовані курси [23, арк. 169].

Практичні заняття мали на меті «ознайомити учителів і вчительок з правильними способами навчання дітей предметам, які вивчаються в початковій народній школі, головним чином, читання по світських та церковних книжках, письма, і перших чотирьох дій арифметики»

[26, арк. 169]. Для цього на початку курсів керівник сам мав дати кілька зразкових уроків у початковій школі в присутності вчителів. Потім курсисти по черзі, починаючи з кращих, повинні були викладати у школі під безпосереднім наглядом керівників і в присутності колег [23, арк. 171].

Після закінчення курсів кожен з відвідувачів мав одержати від педагогічної комісії свідоцтво. Педагогічна комісія через директора народних училищ мала подати детальний звіт у Міністерство народної освіти про заняття на курсах та список осіб, які їх відвідали, зазначаючи «здатність кожного з учителів працювати у школі» [23, арк. 172].

Витрати на влаштування педагогічних курсів (наприклад, на проїзд і проживання учителів, на навчальні засоби, на винагороду за роботу керівників і головного спостерігача та ін.) мали брати на себе земства, товариства або приватні особи, з ініціативи яких влаштовувалися курси; причому винагорода керівникам і головному спостерігачу за курсами визначалася за взаємною згодою з організаторами курсів [23, арк. 172].

З метою визначення ефективності проведення курсів, Міністерство народної освіти (1899) видало Циркуляр № 21582 «О доставлении в м. н. п. возможно подробных отчетов о краткосрочных курсах, устраиваемых для учителей народных училищ». Згідно з цим документом потрібно було надавати звіти про всі короткотермінові вчительські курси, які влаштовувалися у літній канікулярний час з того чи іншого предмета, навіть професійного характеру, наприклад: садівництва, городництва, ручної праці тощо. [22, арк. 1471].

Як бачимо, наприкінці XIX ст. під впливом громадськості влада частіше і охочіше надавала дозволи на влаштування спеціальних, професійних курсів для учителів. Так, наприклад, Рада Товариства грамотності в Києві подала на розгляд до МНО правила про «Летние курсы церковного пения и ручного труда для учителей и учителей начальных училищ» (1886), які в жовтні того ж року були ним затверджені [24, арк. 8].

У 1897 р., після певного затишшя у проведенні курсів у зв'язку з реакційною політикою царського уряду, у відповідь на звернення Херсонського губернського земства щодо влаштування педагогічних курсів, МНО роз'яснило, що земства, як і раніше, мають право на влаштування педагогічних курсів відповідно до правил 1875 року і якщо «вчасно буде проводитись асигнування коштів на курси, то немає перешкод для їх проведення» [22, арк. 1471]. Проаналізовані документи були основоположними для діяльності різних форм підвищення кваліфікації вчителів на теренах України наприкінці XIX – на початку XX ст. Як бачимо, не виділяючи коштів на проведення курсів підвищення кваліфікації для учителів народних шкіл, МНО всі турботи щодо їх влаштування перекладало на земства та громадські організації, залишаючи за собою тільки функції контролю за дотриманням законності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумок, зазначимо, що держава загалом мало опікувалась освітою простого населення, з казни практично не виділялись кошти і, як результат, народні школи знаходились у пристосованих приміщеннях, без належного обладнання. У школах, які відкривались, як правило, земствами та громадськими організаціями, в більшості випадків працювали люди малоосвічені, без педагогічної підготовки. Основними причинами такої ситуації можна вважати: низьку оплату праці вчителів, брак нормального житла, важкі соціально-побутові умови, постійний тиск з боку керівництва. Міністерство народної освіти та громадські організації проводили роботу стосовно правового забезпечення, розробки правил та програм курсів підвищення кваліфікації для вчителів народних шкіл. Водночас у навчальних округах, на основі досвіду вже проведених курсів для вчителів чи з'їздів, видавались циркуляри та розпорядження, які ви-

значали повністю організацію курсів чи з'їздів. При цьому регламентувались практично всі складові діяльності курсів: від предметів, які мали викладатись на курсах, до складу курсистів та організації їхнього проживання. Визначались види робіт, які мали виконувати курсисти, та форми звітності, що їх треба було надавати в управління навчального округу. Нерідко до циркулярів додавались звіти про курси з вказівкою про недоліки та переваги даних цих курсів. Такі циркуляри надсилались у Міністерство народної освіти та за його рекомендацією пересилались у навчальні округи Російської імперії для використання. У цих документах рекомендувався розклад занять для вчителів, кількість письмових робіт, які мали виконати учителі-курсисти, порядок організації зразкової школи для вчительської практики. Виявлено, що ініціатива та досвід окремих навчальних округів підхоплювались іншими. Характерно, що систему підвищення кваліфікації учителів держава розглядала як важливу ідеологічну сферу своєї діяльності. Водночас МНО найчастіше виконувало функції контролювального органу, а турботи щодо організації, проведення та фінансування курсів перекладалися на земства та інші громадські організації.

На завершення зазначимо, що ми не змогли охопити усі аспекти окресленої проблеми. Подальшого дослідження потребує питання про періоди становлення системи підвищення кваліфікації вчителів для народних шкіл в Україні другої половини XIX – початку XX століття, про що йтиметься у наступних публікаціях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Березівська Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – початок XX ст.) К.: Молодь, 1999. С. 20–21.
2. Олійник Н. А. «Освітня діяльність земств Чернігівської губернії у другій половині XIX – на початку XX століття»: дис. ...кандидата пед. наук: 13.00.01 Ч. 2008. – 236 с.
3. Корж Л. В. «Освітня діяльність земств Харківської губернії (в кінці XIX – на початку XX століття)»: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.01 К. 1999. 197 с.
4. Білецький О. А. «Розвиток народної освіти в Катеринославській губернії (друга половина XIX – початок XX століття)»: дис. ...кандидата пед. наук: 13.00.01 Л., 2009. 203 с.
5. Рябовол Л. Т. «Розвиток земської освіти в Херсонській губернії (друга половина XIX – початок XX століття)» Кривий Ріг 2001. 163 с.
6. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / за ред. О. О. Любара. К. : Т-во «Знання», КОО, 2003. 450 с.
7. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. К. : Вікар, 2003. 335 с.
8. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підруч. для студ. вищ. пед. навч. закл. К.: Либідь, 2006. С. 188.
9. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за ред. В. Г.Кременя. К. : Т-во «Знання», КОО, 2003. 766 с.
10. Лейкина-Свирская В. Русская интеллигенция в 1900–1917 гг. М., 1981. С. 65.
11. Драч О. Формування системи оплати праці сільського вчителя в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.) Український селянин : зб. наук. пр. / за ред. А. Г. Морозова. Черкаси, 2005. Вип. 9 С. 48.
12. Ілюха О. Сельский учитель в Олонецкой губернии: труд и социальный облик / О. Илюха // Из истории русской интеллигенции : сб. материалов и ст. к 100-летию со дня рождения В. Р. Лейкиной-Свирской / сост. : О. Н. Ансберг и др. ; отв. ред. Р. Ш. Ганелин. СПб. : С.-Петербург. ин-т истории РАН, С.-Петербург. науч. об-во историков и архивистов, 2003. С. 433.
13. Шип Н. Р. Интеллигенция на Украине (XIX в.) : ист.-социол. очерк С. 57.

14. Борисенко В. Борьба демократических сил за народную освіту на Україні в 60-90-х роках XIX ст. К., 1980. С. 52.
15. Центральний державний історичний архів України, далі ЦДАУ, ф. 320, оп. 1, спр. 14, арк. 31. зв.
16. «Мрії, вистраждані життям...»: до 145-ї річниці з дня народження Б. Д. Грінченка : кол. моногр. : у 2 ч. Ч. 1 / В. О. Огнев'юк, Н. М. Гулан, Н. П. Дічек [та ін.]. К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2009. 232 с.
17. Петровський Г. З революційного минулого К, 1958. С. 78.
18. ЦДАУ, ф. 707, оп. 317, спр. 628, арк. 9.

19. ЦДАУ, ф. 707, оп. 209, спр. 17, арк. 2.
20. ЦДАУ, ф. 707, оп. 26, спр. 236, арк. 1.
21. Кравченко І. М. Учительські інститути в системі педагогічної освіти України (др. пол. XIX – поч. XX ст.) : навч. прогр. спец. курсу К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 21 с.
22. Фальборк Г. А. Настольная книга по народному образованию : в 3 т. / Г. А. Фальборк, В. И. Чарнолуский. СПб., 1901. Т. 2. С. 1471.
23. Журнал министерства народного просвещения. – 1875. – Октябрь. – С. 166.
24. ЦДАУ, ф. 707, оп. 296(1888), спр. 11, арк. 8.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЦАРИЗМУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УЧИТЕЛІВ НАРОДНИХ ШІЛ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧАТОК XX СТ.)

© 2014

Н. Р. Петрошук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти та виховання
Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка,
Київ (Україна)

Анотація: У кінці XIX – початку XX ст. народні школи в Україні фінансувалися недостатньо, підготовлених учительських кадрів не вистачало. Держава мало піклувалась про підвищення кваліфікації вчителів, перекладаючи турботи по організації та проведенні учительських курсів та з'їздів на громадські організації та земства, залишаючи за собою функцію контролю за дотриманням законності.

Ключові слова: матеріальне становище учителя, державна політика царизму на українських землях, становище народного вчителя, підвищення кваліфікації вчителів для народних шкіл, вчительські курси, з'їзди.

STATE POLICY OF TSARISM TO IMPROVE THE TRAINING OF TEACHERS OF PUBLIC SCHOOLS IN UKRAINE (AT THE END OF XIX CENTURY – AT THE BEGINNING OF XX CENTURY)

© 2014

N. R. Petroshchuk, senior lecturer of the Chair of the Methodology of the Social and Humanitarian Sciences of In-service Teacher Training
Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv (Ukraine)

Annotation: At the late XIX – at the early XX century public schools in Ukraine teachers' training were funded not enough. The state was concerned about training of teachers, shifting care to organize and conduct courses and teachers' conventions on civil society organizations and districts, reserving the function of monitoring the implementation of laws.

Keywords: the financial condition of the schoolteacher, tsarist government policy on Ukrainian territory, the situation of the national teacher, training teachers for the public schools, teachers' courses, congresses.

УДК (004:372.3)(075.8)

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

© 2014

С. И. Семчук, кандидат педагогических наук, доцент, докторант
Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, Умань (Украина)

Аннотация. В статье рассмотрены актуальные вопросы формирования компьютерной компетентности специалистов дошкольного образования. Проанализированы современные взгляды ученых относительно этой проблемы. Раскрыта сущность, структура и составляющие компьютерной компетентности личности.

Ключевые слова: компьютерная компетентность, компьютерные технологии, компьютеризация, дошкольное образование.

Постановка проблемы в общем виде и ее связь с важными научными и практическими задачами. Информатизация современного украинского общества, с одной стороны, диктует необходимость все более широкого применения информационно-компьютерных технологий в самых разнообразных сферах человеческой деятельности, с другой – требует соответствующей подготовки специалистов, в том числе, занятых в системе дошкольного образования.

Одной из ключевых задач подготовки будущего специалиста в области дошкольного образования, является формирование у него компьютерной компетентности как необходимого условия его профессиональной стабильности, ориентации в широком арсенале инновационного движения, научных разработок, качественной организации учебно-воспитательного процесса.

Общепризнанно, что сейчас формирование компьютерной компетентности педагогов является одним из обязательных условий достижения образовательных це-

лей современности.

Анализ последних исследований и публикаций. Освещение проблем, связанных с использованием современных информационных и компьютерных технологий в педагогическом процессе, получило свое начало и последующие развитие в фундаментальных работах ученых (Р. Вильямса, Б. Гершунского, В. Глушкова, А. Ершова, К. Маклин, Ю. Машбиц, С. Пейперта, Е. Полат и др.). В работах этих авторов показано, что внедрение компьютерных технологий обучения в практику является одной из форм повышения эффективности педагогического процесса.

Проблемой разработки и использования компьютерных технологий обучения занимались ученые (Н. Атапова, А. Верлань, М. Головань, А. Гуржий, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, И. Иваскив, В. Лапинский, В. Мадзигон, Д. Матро, Н. Морзе, С. Раков, Ю. Рамский, И. Роберт, П. Ротаенко, В. Руденко, М. Семко, А. Христианинов и др.).